

MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ARKUSZA III

Temat 1. **Różne literackie wersje mitu o Narcyzie.** Owidiusz *Metamorfozy* (fragm. *Baśń o Narcyzie*), Maria Pawlikowska-Jasnorzewska *Narcyz* – analiza i interpretacja porównawcza.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać 51 punktów)

Metamorfozy (fragm. *Baśń o Narcyzie*)

Punktacja: 0 lub 3**Mit o Narcyzie (literacki wzorzec):**

1. bohater: myśliwiec z Beocji, zakochany we własnym odbiciu w wodzie,	3
2. zdarzenia: Narcyz, odkrywszy cielesną doskonałość odbicia, pragnie jego bliskości,	3
3. idea: tragizm Narcyza:	3
3.1. w miłość Narcyza wpisana jest niemożliwość jej spełnienia (odbicie jest tylko „złudą oczu”, miłość jest „kłamliwa”),	3
3.2. miłość odrywa go od fizycznej rzeczywistości (nie zapragnie już ani jedzenia, ani snu),	3
3.3. woli cierpieć niż utracić możliwość widzenia doskonałej złudy (skazany na cierpienie),	3

Kształt literacki:

4. utwór epicki,	3
5. 3-osobowa narracja (relacja),	3
6. baśniowość świata przedstawionego (próba interpretacji tytułu):	3
6.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu	3
np.:	
– poetyckość opisu,	
– idealizacja bohatera (opis wyglądu),	
7. wysoki (bogaty) styl, podkreślający idealizację świata przedstawionego:	3
7.1. za wskazanie co najmniej jednej cechy stylu	3
– emocjonalność narracji i wypowiedzi bohatera (wykrzyknienia, zapytania apostrofy do słuchaczy),	
– hiperboliczne porównania i metafory,	
– liczne epitety,	
– wyliczenia,	
– animizacje i personifikacje,	
– paralelizm składniowy,	
– zestawienia z bogami greckimi.	

Narcyz

Reinterpretacja mitu:

8. historia mityczna zaznaczona wprost w tytule (znajomość mitu – niezbędny kontekst),	3
9. sytuacja liryczna: młodzienc przegląda się w wodzie,	3
10. motyw zakochania się w sobie (młodzienczość, zapatrzanie),	3
11. koloryt lokalny - sadzawka zamiast jeziora, rozmaryny,	3
12. idea: próba odnalezienia w sobie przyczyn odrzucenia przez innych (motyw alienacji, osamotnienia),	3
13. konteksty:	
13.1. możliwy: teoria psychoanalizy,	3
13.2. inne (np. malarskie, literackie),	3

Kształt literacki:

14. utwór liryczny (liryka roli),	3
15. 1-osobowa wypowiedź (liryka wyznania),	3
16. miniatura poetycka (czterowiersz),	3
17. zwięzłość, lapidarność (jedno zdanie, oszczędność słów),	3
18. dramatyzm uczuć bohatera lirycznego oddany przez:	
18.1. za wskazanie co najmniej jednej cechy tekstu	3
– forma wiersza - pytanie retoryczne,	
– bohater liryczny to zarazem adresat pytania,	

- kontrast między obrazem z ww. 1 i 2 (portret jakby wyodrębniony przez naturę – oprawa z roślin; pogodna kolorystyka) a dramatyzowaną puentą,
 - łączenie stylu poetyckiego i potocznego.
19. Podsumowanie (powinno uwzględniać różnice między zapisem mitu (Owidiusz) i jego reinterpretacją (Pawlikowska - Jasnorzewska), a także funkcjonalne określenie różnic w kształtach literackich obu utworów. Można również odnieść się do obecności w kulturze mitu o Narcyzie.
np.: W utworze Owidiusza mit jest metaforycznym zapisem wyobrażeń o ludzkiej naturze (o zapatrzeniu człowieka w siebie, tęsknocie za własną doskonałością). M. Pawlikowska-Jasnorzewska zreinterpretowała mit, który stał się pretekstem dla ukazania sugestywnego wizerunku samotnego człowieka, dramatycznie przeżywającego odrzucenie go przez innych.
- 19.1 za pogłębienie wniosku
- np. Owidiusz
- Gatunkiem literackim, w naturalny sposób przystającym do metaforycznego charakteru mitu, jest baśń. Mit ten funkcjonuje w późniejszej kulturze jako topos, jest źródłem pojęć określających człowieka („narcyzm”).
- M. Pawlikowska – Jasnorzewska posłużyła się formą poetyckiego skrótu, nadając szczególnie znaczenie puencie, odwołała się głównie do emocji czytelników.

3

3

Uwaga: istnieje możliwość innego zinterpretowania wiersza Pawlikowskiej Jasnorzewskiej, np. jako ironicznej wypowiedzi o narcystycznym młodzieńcu, tak zakochanym w sobie, że aż zgłaszającym pretensję do świata (do innych, a nie do siebie) o to, że świat go nie kocha.

II. KOMPOZYCJA (10 punktów)

- podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 10
- uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. 5

III. STYL (10 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 10
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka. 5

IV. JĘZYK (21 punktów)

- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne, 21
- poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne, 10
- w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne. 5

V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8 punktów)

(4x2)8

Temat 2. Dwie lekcje łaciny. Porównaj sposoby ich przedstawienia we fragmentach *Ferdydurke* Witolda Gombrowicza i *Lekcji łaciny* Zbigniewa Herberta.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 51 punktów)

Ferdydurke

Punktacja: 0 lub 3

1. karykaturalna (groteskowa) sylwetka nauczyciela: 3
- 1.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
 - przesadnie uwydatniające się charakterystyczne cechy wyglądu i usposobienia (siwy staruszek z purchawką na nosie, przyjazny, ufny, pogodny, szczerze zmartwiony niewiedzą uczniów),
 - niemal równoczesne martwienie się i rozpromienianie (naiwny, coraz bardziej ufny),
 - przekonanie (manifestujące się entuzjazmem), że teoretyczny problem gramatyczny jest ważny dla wszechstronnego rozwoju uczniów,
 - pewność, że z racji wykonywanego zawodu należy mu się posłuszeństwo („jeśli ja mówię, że wzbogaca, to wzbogaca”),
2. kontrast między wyglądem i zachowaniem nauczyciela (poczciwość) a reakcją uczniów (milczenie, paniczny strach), 3
3. kontrast między rangą przywołanego dzieła (Cezara) a sprawą, w której miało być argumentem, 3
4. kontrast między wiarą nauczyciela w sens własnych działań a buntem zrozpaczonego Gałkiewicza, 3
5. całkowita niewiedza uczniów; 3
6. groteska realizująca się w języku 3
- 6.1. za wskazanie co najmniej dwóch środków 3
 - nagromadzenie zdrobnień (np. *człowieczek, gołąbek, paciorek*),
 - nagromadzenie wyrazów łacińskich,
 - nagromadzenie powtórzeń w języku nauczyciela (ośmieszenie typowego nauczycielskiego nawyku),
 - słownictwo środowiskowe (np. *postawił mu kica, sztyk*),
 - hiperboliczne epitety (np. *nadzwyczaj przyjazny*),
 - słownictwo w narracji dyskredytujące bohatera (np. *uroił sobie*),
 - znaczące, żartobliwe nazwiska uczniów,
 - ekspresyjna składnia (pytania i wykrzyknienia),
 - kontrast między uroczystym stylem nauczyciela (np. *brata z myślą starożytną, objawiły mistycznie wszystkie bogactwa antycznego świata*) a językiem Gałkiewicza (np. *Tra, la, la, mama, ciocia*),
 - kontrast między wysokim stylem narracji (szyk przestawny, archaizowane słownictwo) a codzienną (potoczną) sytuacją,
 - narracja 3-osobowa w dystansie wobec świata przedstawionego;

Lekcja łaciny

7. dostojna, pełna powagi sylwetka nauczyciela: 3
- 7.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu 3
 - postępowanie wobec uczniów (pierwsza lekcja, różne odcienie gniewu, „tyrada”, dyscyplina na lekcji, dwóje),
 - zrozumienie dla ich lęków (rozładowuje napięcie, pozwalając *ryczeć*),
 - widzenie go przez uczniów (uosobienie męskości, Rzymianin w todze, wódz – poczucie respektu);
8. stopniowanie trudności i ważności problemów jako zasada pedagogiczna, 3
9. wymaganie uczciwości (oszustwo hańbi), 3
10. wskazywanie w starożytności wzorów postaw i zachowań kształtujących charaktery uczniów, 3
11. fascynacja uczniów językiem i kulturą starożytnego Rzymu (nagroda: poznanie poezji Katullusa i Horacego), 3

12. sposób mówienia o nauczycielu: za wskazanie co najmniej jednego środka językowego maksymalnie	3
– uroczyste słownictwo (np. <i>wkroczył, lustrował, młodzieńcy</i>),	
– porównanie do dowódcy,	
13. refleksja ucznia po latach (uczenie się łaciny - trudna, systematyczna praca, ćwicząca umysł, kształtująca charakter),	3
14. rozpoznanie konwencji wspomnienia:	3
14.1. za wskazanie co najmniej jednego argumentu	3
– „pamiętam dobrze”,	
– narracja personalna (1 os. l. mn.),	
– narracja w imieniu zbiorowości (1 os. lp.),	
– czasowniki w czasie przeszłym,	
– styl, łączący sformułowania poetyckie (np. <i>plynęliśmy w niespokojne sny szkolne, wspaniałe jak portyki, długie jak bezsenne noce</i>) z potocznymi (np. <i>ryczeć na całe gardło, dwóje sypały się gęsto</i>),	
– elementy humoru;	
15. Podsumowanie (powinno dotyczyć różnic w przedstawieniu lekcji łaciny i wyjaśniać powody zróżnicowania). np.: Różne sposoby mówienia i typy narracji w porównywanych tekstach posłużyły stworzeniu krańcowo różnych obrazów szkoły. Gombrowicz zdemaskował ją jako instytucję nie służącą rzeczywistemu kształceniu uczniów, oderwaną od życia, sformalizowaną; Herbert z perspektywy czasu ukazał ją jako ostoję kultury i cywilizacji.	3
15.1. za pogłębione wnioski	3
16. dostrzeżenie roli puenty w <i>Ferdydurke</i> (zagrożająca powszechna niemożność)	3
17. dostrzeżenie roli puenty w <i>Lekcji łaciny</i> (przeciwstawienie poezji łacińskiej i wkroczenia barbarzyńców)	3
II. KOMPOZYCJA (10 punktów)	
– podporządkowana zamysłowi interpretacyjnemu, funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym,	10
– uporządkowana według przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części.	5
III. STYL (10 punktów)	
– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka,	10
– zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka.	5
IV. JĘZYK (21 punktów)	
– poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia, rzadko pojawiające się błędy interpunkcyjne,	21
– poprawna, urozmaicona składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, sporadycznie pojawiające się błędy ortograficzne i interpunkcyjne,	10
– w większości poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja, nieliczne usterki leksykalne oraz nieliczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne.	5
V. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (8 punktów)	(4x2)8